

suprotstavljao "samopouzdanje opredeljivanja", koje je nazivao "odlučnošću". I Hegel je razdvajao moralni imperativ od naročite istorijske situacije i vezivao moral za čudoređe. A norme kojima se savest rukovodi potpuno je ispustio iz vida. Dakle, nije glavno pitanje koje delanje se vrši, već da li je odluka samostalno doneta. I Valzer kaže da oni koji optužuju za zločine grupe ljudi nemaju stvarnih motiva za to. Ali motiv ipak postoji, tužioci se na taj način izvinjavaju, izdvajaju iz reda optuženih, i bar u trenutku izgledaju da su bliži žrtvama nego zločincima. Ko je zločinac, pri tome se utvrđuje nezavisno od realne pojedinačne krivice i isključivo na osnovu pripadnosti posebnoj zajednici. Ukazivanje na sramotu zamenjuje ukazivanje na krivicu. Stid nije ni krivica ni zločin. Stid je senka bačena i na nedužne. I silovane žene su osramoćene premda nisu krive.

Na paradoksalan način Valzer, međutim, pokušava da monopoliše osećanje stida ishvati ga kao pravo na sećanje samo Nemaca, a ne i ostalih građana. Ovo donekle podseća na nacistički pojam rasne sramote: po nacistima rasni stid je kada se pripadnik više rase orodi sa pripadnikom niže, pa se krv meša. Postojali su "Nirnberški zakoni o zaštiti nemačke krvi i nemačke časti". Tamo gde stid "svedoči o zločinima", to ne govori na isti način o zločinu kao što govori osećaj krivice. Ovo otud što već samo sećanje na zločin stvara naročitu zajednicu dželata. Zločin je stid samo za one koji naizgled spadaju u unapred određenu zajednicu. Tamo gde se o holokaustu govori kao o sramoti svih Nemaca, više nijedan Jevrej ne sme biti Nemač (Gross, Konitzer 1999). Dok su se nacisti trudili da stvore jedinstvo nacije preko krvne istovrsnosti, Valzer drži da se osudama stvara zajednica postiđenih, obeleženih stidom, po logici "i ti si to činio". Sećanje na zločin tako postaje osnova mita posebne zajednice obeleženih, koja traži poreklo u zločinu bez obzira da li ga pozdravlja ili osuđuje: "Ono što smo uradili u Aušvicu, učinili smo kao nacija, i već zbog toga nacija mora postojati kao nacija" objašnjava Valzer u razgovoru sa Bubisom i time isključuje Bubisa iz jedinstva nacije (Gross, Konitzer 1999). U Valzerovoj opomeni "Nama treba drugačiji jezik sećanja" izdvaja se iz grupe optuženih grupa koja ne prihvata odgovornost za kolektiv. Ona sa Valzerom pokušava Aušvic da učini instrumentom vlastitog rasterećenja i da izađe iz optuženog kolektiva. Ovi nemački intelektualci ne posmatraju holokaust kao vlastitu sramotu, a njihov oblik sećanja neiskren je, poput reči H. Kola koji je zahvalio "milosti kasnog rođenja" što u tome nije učestvovao. Valzer govori i o instrumentalizaciji Aušvica u cilju zastrašivanja. Ne instrumentalizuje se moralni osećaj nego sam događaj. Neiskreno je, po njemu, svako sećanje u kom motiv nije sam događaj. Konzervativci strepe da Aušvic ne ostane simbol nacije i teže da ga svedu na pojedinačan događaj, a ne na opšti "slom civilizacije" za šta se zalaže antinacionalistička levica i centar.

Odnos prema holokaustu je čvorna tačka unutar nemačke političke borbe. Dok se na desnici javljaju relativisti, a na levici kritičari Holokaust industrije i oni koji ukazuju na vezu kapitala i logora, nemački centar zalaže se za očuvanje holokausta iz drugih razloga. Sa Zakonom o obeštećenju bivših prinudnih radnika, tj. sumom oko 10 milijardi DM, Nemačka je prihvatila odgovornost za vlastitu prošlost. To bi trebalo da bude akt izmirenja sa snažnim moralnim impetusom. Pošto svedoci nacizma izumiru, zadatak je nove generacije da se usprotivi podvlačenju crte. Još uvek prisutni rasizam i desni ekstremizam u toj meri jača da ni treća generacija ne podvlači crtu ispod prošlosti već otvara novo poglavlje u sećanju. Ali, to nije toliko istorijska rekonstrukcija prošlog koliko moralna opomena za budućnost. Zato danas centar shvata rad na sećanju kao deo borbe protiv rasizma koji je smetnja multinacionalnom kapitalu i globalizaciji. Istu aktivnost levica i dalje poima kao borbu protiv kapitala. Levicu i